

Ju2021/02593

Till:

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:

ju.mig@regeringskansliet.se

Svenska Röda Korsets yttrande över Ändrade regler i medborgarskapslagen (SOU 2021:54)

Svenska Röda Korset har beretts tillfälle att lämna synpunkter på SOU 2021:54 och vill med anledning av detta understryka de principer som Svenska Röda Korset anser måste vägleda det fortsatta arbetet med att revidera lagstiftningen på utlänningsrättens område samt kortfattat kommentera de delar där vi besitter särskild kunskap och evidens från vår operativa verksamhet. Svenska Röda Korset har tidigare svarat på utredningens delbetänkande ”Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap” (SOU 2021:2).¹

Sammanfattning av Svenska Röda Korsets synpunkter

- Svenska Röda Korset avstyrker utredningens förslag om att inte införa ett system med automatiskt förvärv av medborgarskap för statslösa barn som föds i Sverige. Vi anser att ett sådant system bör införas.

¹ Svenska Röda Korsets remissvar Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap; <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/remissvar/krav-pa-kunskaper-i-svenska-och-samhallskunskap-for-svenskt-medborgarskap/>

- Utredningen presenterar likväl ett förslag på hur ett system med automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap skulle kunna se ut om lagstiftaren ändå väljer att införa ett sådant. I händelse av detta föreslås ett system där ett barn som föds statslöst i Sverige, samt har en förälder med permanent uppehållstillstånd och hemvist i landet, ska förvärva medborgarskap vid födseln. Svenska Röda Korset anser att utredningens förslag bör analyseras vidare i syfte att se det föreslagna systemet kan anses stå i överensstämmelse med våra internationella åtaganden.
- Svenska Röda Korset anser att det saknas en tydlig barnkonsekvensanalys som analyserar förslagets förenlighet med principen om barnets bästa.
- Svenska Röda Korset anser att det saknas en närmare motivering till varför utredningen föreslår att skäligen misstänkt kan anses tillräckligt för att diskvalificeras från medborgarskap. Svenska Röda Korset anser att om kravet på frånvaro av brottslighet även ska omfatta den som är skäligen misstänkt bör varje person under 18 år undantas.
- Svenska Röda Korset vill särskilt understryka vikten av att nämnda beslut, även i anmälningsärenden, ska vara överklagbara till migrationsdomstol/regeringen då detta utgör en garant för rättssäkra beslut.
- Svenska Röda Korset välkomnar utredningens ambition att stärka barns rättigheter och tillstyrker förslaget om att barns befrielse från svenskt medborgarskap ska vara förbundet med villkor.
- Svenska Röda Korset välkomnar förslaget som syftar till att skydda en vuxen person från förlust av svenskt medborgarskap då personen till exempel hotas eller tvingas att göra en ansökan om befrielse eller den vars ansökan har förfalskats.

- Svenska Röda Korset välkomnar utredningens förslag om att ett beslut om befrielse, utan tidsgräns, ska kunna återkallas om det fanns hinder mot bifall till ansökan om befrielse vid tidpunkten för beslutet och inte särskilda skäl talar emot återkallelse. Svenska Röda Korset välkomnar förslaget och anser att det kan bidra till att skydda personer som lever i en kontext av hedersrelaterat våld.
- I övrigt anser Svenska Röda Korset att regeringen bör göra en sammantagen fördjupad analys kring hur alla de regelskärpningar som har föreslagits och föreslås inom utlänningsrättens område påverkar individer/grupper i störst utsatthet samt hur det påverkar förutsättningarna för etablering och integration i Sverige.

Svenska Röda Korsets utgångspunkter för yttrandet

Svenska Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och att säkerställa respekt för varje människas värde. Inom ramen för det uppdraget arbetar Svenska Röda Korset bland annat för att säkerställa respekt för internationell humanitär rätt, mänskliga rättigheter och humanitära värderingar och principer. Svenska Röda Korset har lång erfarenhet av arbete för och med människor på flykt globalt, nationellt och lokalt. Vi finns med från flyktens början i konflikt och katastrof, längs flyktens väg, till ankomsten i Sverige, asylprocessen och etableringen i samhället. Vi har under lång tid varit en aktiv del av och nära följt den svenska migrations- och asylpolitiken likväl som utvecklingen på europeisk och global nivå.

I artikel 15.1 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 fastslås att alla människor har rätt till en nationalitet (medborgarskap). Enligt FN:s flyktingkommissarie, UNHCR, saknar minst tio miljoner människor i världen ett medborgarskap i dag. Statslösa personer förvägras

inte sällan tillgång till grundläggande rättigheter såsom skola, arbete och hälso- och sjukvård. Även om svenska medborgare i stor utsträckning likställs med andra personer som är bosatta i Sverige men likväl saknar ett svenskt medborgarskap finns dock vissa viktiga skillnader. Exempelvis fordrar rösträtt i riksdagsvalet och möjligheten till svenskt pass och rätt till konsulärt bistånd att man innehar svenskt medborgarskap. Det torde vara önskvärt utifrån ett demokratiskt perspektiv att människor som lever och verkar i Sverige kan ta aktiv del av den demokratiska processen.

Bakgrund

Utredningens första uppdrag redovisades i delbetänkande Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2) – vilket Svenska Röda Korset kommenterade - innehöll förslag på godkänt prov i svenska och samhällskunskap som krav för svenskt medborgarskap. Nu aktuellt slutbetänkande innehåller fyra huvudsakliga uppdrag; utreda om möjligheterna att avslå ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap ska utökas och hur detta ska företas; frågor om förvärv av medborgarskap; frågor relaterade till om det ska införas krav på hederligt levnadssätt vid anmälningsärenden samt utreda om det behövs ytterligare åtgärder för att begränsa förekomsten av statslöshet. Svenska Röda Korset arbetar utifrån ett humanitärt uppdrag och möter flera målgrupper som kommer beröras av utredningens förslag. Det kan röra sig om individer och/eller grupper som kan vara särskilt sårbara eller riskerar marginalisering. Dock kommer vi inte kommentera förslaget i dess helhet utan endast ge synpunkter på de delar där Svenska Röda Korset besitter särskild kunskap och erfarenhet.

Svenska Röda Korsets generella synpunkter

Sverige har de senaste åren genomfört en rad skärpningar inom utlänningsrättens område bland annat med det uttalade syftet att främja

integrationen. Ändringarna motiveras ofta utifrån att integration och etablering främjas genom vissa uppsatta mål eller skyldigheter som ska uppfyllas från den enskilde i syfte att exempelvis erhålla permanent uppehållstillstånd, medborgarskap, att få återförenas med sin familj eller att inte riskera utvisning. Svenska Röda Korset känner oro över de förslag till skärpta regelverk som föreslås på utlänningsrättens område och ställer oss tveksamma till att dessa skärpningar de facto främjar etablering och integration utan i stället riskerar göra det motsatta.

Svenska Röda Korset vill särskilt understryka att skärpta regelverk inom utlänningsrättens område medför ett behov av fördjupad analys över hur detta kan komma att påverka möjligheterna till etablering och integration för individer som kommit till Sverige av olika anledningar och vi förordar således att en sådan bör företas inför fortsatt lagstiftningsprocess inom samtliga delar samt hur de olika förändringarna förhåller sig till varandra. De generella förändringarna på utlänningsrättens område föranleder med största sannolikhet att fler kommer att träffas av utredningens förslag. En fördjupad analys bör således även företas för att överväga om ett skärpt regelverk de facto leder till önskvärt resultat.

Svenska Röda Korset har som uppdrag att arbeta med grupper/individer i störst utsatthet och vi ser i våra dagliga verksamheter att det är dessa som ofta har allra svårast att uppfylla högt ställda krav – samtidigt som det är just dessa individer som är extra beroende av stabilitet och trygghet. Vi vet även genom vår evidens att etablering många gånger främjas genom stabilitet och trygghet bland annat för personer som lider av PTSD, tortyröverlevare eller liknande. Även i denna del anser Svenska Röda Korset att lagstiftaren bör göra en konsekvensanalys kring hur alla de pågående förändringar som för tillfället

genomförs kan komma att påverka möjligheterna till etablering och integration.

En annan aspekt som Svenska Röda Korset särskilt vill understryka är möjligheterna till undantag – alternativt anpassade krav - för personer med särskilda behov, exempelvis för personer med funktionsnedsättningar, tortyröverlevare, i syfte att skydda de mest utsatta och inte riskera att diskriminera grupper som har särskilda svårigheter.

Slutligen vill vi särskilt betona barnrättsperspektivet generellt och i denna utredning specifikt då vi i vissa delar saknar en tydlig barnkonsekvensanalys på föreslagna förändringar. Då Barnkonventionen även blivit svensk lag sedan 1 januari 2020 anser vi att det tydligare bör framkomma att det ska företas en barnkonsekvensanalys i varje enskilt ärende där ett barn kan komma att påverkas av ett beslut och att denna del särskilt ska motiveras i syfte att förstå hur denna bedömning företagits.

Svenska Röda Korsets synpunkter på utredningens förslag

Svenska Röda Korset har tidigare svarat på utredningens delbetänkande ”Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap” (SOU 2021:2)². Svenska Röda Korset avstyrkte förslaget om att det ska införas ett krav på kunskaper i svenska och grundläggande samhällskunskap då vi anser att det finns en risk att kravet snarare kan komma att försvåra ett inkluderande samhälle och i stället riskera leda till att färre personer kommer att kunna upptas till svenska medborgare. Svenska Röda Korset delade utredningens bedömning av att svenska språket

² Svenska Röda Korsets remissvar Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap; <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/remissvar/krav-pa-kunskaper-i-svenska-och-samhallskunskap-for-svenskt-medborgarskap/>

såväl som kunskaper om samhället är betydande för etablering men framhöll särskilt att det saknas evidens för att ett högt ställt krav på språkkunskaper leder till att integration förbättras eller främjas, vilket vi också framhöll i yttrandet över betänkandet ”En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)³”. Det finns även en risk att kvinnor kommer att drabbas hårdare av det föreslagna kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap. Avslutningsvis tillstyrkte Svenska Röda Korset förslaget om att det ska vara möjligt att visa sina kunskaper på andra sätt än genom avläggandet av ett medborgarskapsprov samt att det ska vara möjligt att få dispens från kunskapskravet, vilket är särskilt viktigt för personer som, på grund av exempelvis en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden, inte kan uppfylla kravet.

4. Åtgärder för att begränsa förekomsten av statslöshet

Utredningen har haft i uppdrag att utreda om det behövs ytterligare åtgärder för att begränsa förekomsten av statslöshet, däribland om det bör införas ett system med automatiskt förvärv av medborgarskap vid födelsen för vissa statslösa barn födda i Sverige som har en förälder med permanent uppehållstillstånd och även i övrigt en anknytning till Sverige. Utredningen föreslår att det inte bör införas ett sådant system då handläggningen inte torde bli så smidig som vore önskvärt då det involverar två myndigheter samt då kostnaderna anses bli för höga. Svenska Röda Korset vill med anledning av detta särskilt understryka de konventionsåtaganden som åligger Sverige både i enlighet med 1961 års konvention om begränsning av statslöshet⁴ samt Barnkonventionen⁵ som understryker att en stat ska bevilja medborgarskap till en person som är född på statens territorium om personen annars skulle

³ Svenska Röda Korsets remissvar En långsiktigt hållbar migrationspolitik; <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/remissvar/en-langsigtigt-hallbar-migrationspolitik/>

⁴ 1961 års konvention om begränsning av statslöshet, art 1 och 4

⁵ 1989 års konvention om barns rättigheter, artikel 7

bli statslös samt ett barns rätt till medborgarskap. FN:s flyktingkommissarie anser att det är i barnets bästa att tillerkänna ett medborgarskap vid födseln om ett barn annars blir statslöst⁶ och rekommenderar således stater att automatiskt tillerkänna barn ett medborgarskap i dessa fall framför att ha ett ansökningsförfarande. Även utredningen har kommit till slutsatsen att detta torde vara ett sätt att motverka statslöshet trots att de ej föreslår detta system. Med anledning härav avstyrker således Svenska Röda Korset utredningens förslag i denna del och föreslår att ett system som innebär ett automatiskt förvärv av medborgarskap för statslösa barn födda i Sverige i stället bör införas.

För att ändå ge ett beredningsunderlag har utredningen utarbetat ett förslag på hur ett system med automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap skulle kunna se ut och föreslår ett system där ett barn som föds statslöst i Sverige samt har en förälder med permanent uppehållstillstånd och hemvist i landet ska förvärva medborgarskap vid födseln. Då Svenska Röda Korset anser det vara tveksamt om denna typ av rekvisit är i överensstämmelse med våra internationella åtaganden⁷ anser vi att ett automatiskt förvärv av medborgarskap för statslösa barn bör analyseras vidare innan ett slutligt förslag presenteras.

7. Ett krav på hederligt levnadssätt i anmälningssärenden

Utredningen har haft i uppdrag att utreda huruvida det bör införas ett krav på att den som är över 15 år inte ska vara misstänkt eller dömd för allvarlig

⁶ UNHCR's Guidelines on Statelessness No. 4: Ensuring Every Child's Right to Acquire a Nationality through Articles 1-4 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness (UNHCR Guidelines on Statelessness No. 4)

⁷ Jmfr art 1(1) a 1961 års konvention om begränsning av statslöshet samt uttalanden av Human Rights Committee "*States parties have to ensure that all stateless children born in its territory, irrespective of residency status, have access to citizenship without any conditions*" Communication No 2918/2016, 19th October 2020

brottslighet eller bedöms utgöra ett hot mot rikets säkerhet i anmälningssärenden. Utredningen föreslår i denna del att förvärv av medborgarskap efter anmälan inte ska kunna ske om den som anmälan avser är skäligen misstänkt eller dömd för allvarlig brottslighet. Begreppet ”allvarlig brottslighet” har enligt utredningen valts för att fånga in allvarliga brott liksom upprepad brottslighet. Med allvarliga brott avses enligt utredningen sådana brott som har minst fyra års fängelse som maximistraff i straffskalan. Vidare föreslås att upprepad brottslighet, under vissa förutsättningar, ska kunna leda till att en person diskvalificeras från att kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan. I den mån det vid prövningen kommer fram att den som anmälan avser har begått brott i andra länder ska det enligt utredningen kunna beaktas på motsvarande sätt som föreslås ske vid prövningen av kravet avseende brottslighet i Sverige.

Vidare föreslår utredningen att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan i medborgarskapslagen ska kompletteras med ett krav på att förvärv inte ska kunna ske om den som anmälan avser bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet. Utredningen föreslår att den bedömning som ska göras i anmälningssärenden ska göras på samma sätt som vid prövningen av kravet på hederligt levnadssätt i naturalisationsärendena och att handläggningen av anmälningssärendena ska gå till på samma sätt, dvs. genom remiss till Säkerhetspolisen. Utredningen föreslår vidare att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan i medborgarskapslagen ska kompletteras med ett krav på att förvärv inte ska kunna ske om den som anmälan avser har varit verksam i, eller har haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattat terroristhandlingar eller systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

Samtliga krav föreslås gälla alla som omfattas av en anmälan om förvärv av svenskt medborgarskap och har fyllt 15 år, inom ramen för vad som är tillåtet enligt Sveriges internationella förpliktelser.

Svenska Röda Korset vill inledningsvis, vilket även utredningen konstaterat, särskilt understryka att de bestämmelser som finns om förvärv av medborgarskap vid anmälan är tillämpliga främst på barn eller unga vuxna. Den nu föreslagna förändringen kommer med andra ord i många fall påverka barns möjligheter att bli svenska medborgare. I sammanhanget är det viktigt att understryka att ett svenskt medborgarskap bidrar positivt i individens – av vilka många således utgörs av barn och unga – integrationsprocess, vilket gynnar både individen och det svenska samhället i stort. Mot denna bakgrund anser Svenska Röda Korset att det hade varit önskvärt med en tydligare barnkonsekvensanalys som analyserar förslagets förenlighet med principen om barnets bästa. Dessutom hade det varit välkommet med en tydligare konsekvensanalys i syfte att belysa andra konsekvenser som kan komma att uppstå i och med en mer rigorös lagstiftning.

Svenska Röda Korset noterar att utredningen föreslår att även upprepad brottslighet – låt vara att denna inte når upp till utredningens definition av ”allvarlig” – ska kunna leda till att en person diskvalificeras från att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Detsamma gäller brott som har begåtts i andra länder. Vid bedömningen av om omständigheterna vid upprepad brottslighet och om sådan brottslighet ska leda till diskvalificering anser utredningen att viss vägledning kan hämtas från de karenstider som gäller vid prövningen av kravet på hederligt levnadssätt i 11 § 5 medborgarskapslagen. Svenska Röda Korset vill dock i detta avseende återigen understryka att de nu föreslagna kraven i många fall kommer att omfatta barn och unga, varför man kan ställa sig frågan om det är rimligt att

utgå från de karenstider som uteslutande appliceras på ansökningar gjorda av vuxna sökanden, vilket ofta är fallet vid prövningen i enlighet med 11 § 5 medborgarskapslagen.

Svenska Röda Korset vill särskilt belysa riskerna för en oförutsägbar tillämpning av föreslaget regelverk. Även om utredningen ger viss vägledning avseende den bedömning som ska företas överlämnas närmare överväganden vid bedömningen av upprepad brottslighet (och brottslighet i andra länder) till rättstillämparen vilket därmed – innan vägledande avgöranden på området finns – kan ge upphov till en oförutsägbar och spretande tillämpning. Detta är inte önskvärt - särskilt mot bakgrund av att reglerna i hög grad kommer att påverka barn och unga. Till detta kommer att det går att ifrågasätta huruvida ovan nämnda bedömningar som ska låta sig göras är förenliga med anmälningstinstitutets karaktär av en snabbare och enklare prövning.

Utredningen föreslår vidare att kravet på frånvaro av brottslighet även ska omfatta den som är skäligen misstänkt. Mot bakgrund av att såväl kommittédirektiven som utredningen är tydlig med att det bör krävas relativt mycket för att ett barn eller en ung vuxen inte ska få förvärva medborgarskap genom anmälan med hänvisning till eventuella skötsamhetskrav, varför kraven därmed endast bör omfatta allvarliga brott, ställer sig Svenska Röda Korset frågande till hur detta överensstämmer med föreslaget att även en skäligen misstanke om sådant brott kan medföra diskvalificering. I detta avseende finns skäl att understryka att "skäligen misstanke" utgör den lägre graden av misstanke. Det kan därmed presumeras att ett stort antal personer som är skäligen misstänkta i slutändan inte kommer att lagföras. Då vissa utredningar och förundersökningar för de brott som avses inte sällan är omfattande och tidskrävande finns det därmed en påtaglig risk att personer, som alltså i slutändan inte lagförs, är diskvalificerade från förvärv av svenskt

medborgarskap under lång tid, fram till dess att registreringen från misstankeregistret försvinner. Svenska Röda Korset anser att det saknas en närmare motivering till förslaget i denna del, särskilt mot bakgrund av att många barn och unga kommer att omfattas av förslaget. Svenska Röda Korset ställer sig positiva till utredningens förslag om att statslösa som är födda i Sverige, eller medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge eller deras barn inte ska omfattas av de nya kraven. Dock vill Svenska Röda Korset särskilt understryka att en mer djupgående konsekvensanalys i denna del hade varit välkommet samt ett förslag om att samtliga personer under 18 år – dvs. *alla barn* – ska kunna undantas från nämnda förslag. Svenska Röda Korset anser att den nedre åldersgränsen i denna del bör fastställas till 18 år, i enlighet med Barnkonventionens utgångspunkt att alla personer under 18 år är barn. Svenska Röda Korset anser således att om kravet på frånvaro av brottslighet även ska omfatta den som är skäligen misstänkt bör varje person under 18 år undantas.

Svenska Röda Korset noterar vidare att utredningens förslag avseende att förvärv av medborgarskap genom anmälan inte ska kunna ske om den som anmälan avser bedöms utgöra ett hot mot rikets säkerhet eller allmän säkerhet eller om personen varit verksam i, eller har haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattat terroristhandlingar eller systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor alltså kan komma att omfatta barn och ungdomar. Svenska Röda Korset vill därför i detta avseende särskilt understryka vikten av att nämnda beslut, även i anmälningsärenden, kommer att vara överklagbara till migrationsdomstol/regeringen då detta utgör en garant för rättssäkra beslut.

Avslutningsvis anser Svenska Röda Korset att barnets bästa ska tydliggöras i nu aktuellt förslag i syfte att säkerställa att denna prövning de facto görs i varje enskilt ärende där barn är inblandade.

11. Utökade möjligheter att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap

Utredningen har haft i uppdrag att utreda om möjligheterna att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap ska utökas i syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, och i detta sammanhang även lämna förslag på hur barns rättigheter i ärenden om befrielse från svenskt medborgarskap kan stärkas. Utredningen har vidare undersökt om Migrationsverkets beslut om befrielse från medborgarskap ska kunna ändras av myndigheten, och i så fall med retroaktiv effekt.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om befrielse från svenskt medborgarskap ska utökas med villkor om att det för barns befrielse ska krävas dels att befrielsen inte bedöms stå i strid med barnets bästa, dels samtycke av barn som har fyllt 12 år. Vid bedömningen av om en befrielse står i strid med barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter utifrån barnets ålder och mognad, även då inte samtycke krävs. Eftersom hot, våld och tvång och andra otillbörliga förfaranden inte endast träffar barn föreslås att en ansökan om befrielse om svenskt medborgarskap ska kunna vägras såväl barn som vuxna, om det finns anledning att anta att sökanden inte själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap eller om det annars finns särskilda skäl. Utredningen har vidare lämnat förslag på att ett beslut om befrielse, under vissa omständigheter, ska kunna återkallas.

Svenska Röda Korset välkomnar utredningens ambition att stärka barns rättigheter och tillstyrker förslaget om att barns befrielse från svenskt

medborgarskap ska vara förbundet med villkor. Förslaget tydliggör Sveriges åtaganden enligt Barnkonventionen utifrån att barnets bästa ska vara en bärande princip och att barnet har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet där hänsyn tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad. Då det inte finns några särskilda bestämmelser om barn i medborgarskapslagen eller några bestämmelser kopplade till barns befrielse från svenskt medborgarskap i medborgarskapsförordningen ger förevarande förslag rättstillämpande myndigheter ett verktyg att än tydligare beakta barnets rättigheter och det blir en tydlig signal om att barnets uppfattning är betydelsefull och en väsentlig del när en bedömning av barnets bästa ska göras. Utredningen tydliggör därtill hur samtycke från barnet ska kontrolleras och hur bedömningen av barnets bästa i det enskilda fallet ska göras, vilket är önskvärt.

Svenska Röda Korset välkomnar förslaget som syftar till att skydda en vuxen person från förlust av svenskt medborgarskap då personen till exempel hotas eller tvingas till att göra en ansökan om befrielse eller den vars ansökan har förfalskats.

Svenska Röda Korset välkomnar vidare utredningens förslag om att ett beslut om befrielse, utan tidsgräns, ska kunna återkallas om det fanns hinder mot bifall till ansökan om befrielse vid tidpunkten för beslutet och inte särskilda skäl talar emot återkallelse. Ett beslut om befrielse från svenskt medlemskap ska enligt utredningen kunna återkallas om det fattats på felaktig grund, till exempel att ansökan har lämnats in efter hot, tvång, urkundsförfalskning eller annat otillbörligt förfarande och ska gälla från den dag då beslutet om befrielse från svenskt medborgarskap fick laga kraft.

Svenska Röda Korset välkomnar förslaget och anser att det kan bidra till att skydda personer som lever i en kontext av hedersrelaterat våld. Befrielse från medborgarskap är förvisso en rättighet som regleras i Sveriges konventionsåtaganden men mot bakgrund av medborgarskapets folkrättsliga och juridiska betydelse är det givetvis av stor vikt att den enskilde inte riskerar förlust av sitt medborgarskap på felaktiga grunder och genom till exempel påtryckningar, hot eller våld förmåtts att mot sin vilja ansöka om eller samtycka till befrielse. Föreslagna bestämmelser ger förutsättningar att stärka skyddet för den enskildes medborgarskap. Befrielse ska enligt utredningen kunna vägras om det finns anledning att anta att sökanden inte själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap. Avslutningsvis noterar dock Svenska Röda Korset att utredningen belyser de svårigheter som kan finnas vid bedömningen härvid och går inte närmare in på vilka övervägande som ska göras, vilket hade varit önskvärt i syfte att erhålla en enhetlig rättstillämpning.

Konsekvensanalys

Som konstaterat i utredningens analys kan minskade möjligheter att förvärva svenskt medborgarskap leda till segregation. Svenska Röda Korset anser därför att varje lagändring i den riktningen måste föregås av noggranna övervägningar. Utredningens förslag om ett krav på frånvaro av allvarlig brottslighet innebär att möjligheten till förvärv av svenskt medborgarskap för barn och unga vuxna begränsas. Utredningen bedömer dock, med hänsyn till den innebörd av begreppet ”allvarlig brottslighet” som föreslås, att förslaget endast får en begränsad inverkan på barns möjligheter att förvärva svenskt medborgarskap samt att sannolikheten att barn är skäligen misstänkta, eller har dömts för allvarliga brott är relativt liten. Av den anledningen kan ifrågasättas om bestämmelsen, då den ändock innebär en inskränkning av möjligheten att förvärva svenskt medborgarskap, är nödvändig. Härvid

välkomnas också en tydligare barnkonsekvensanalys gällande förslaget och dess påverkan på barn och unga.

Utredningen bedömer vidare att de krav som föreslås på bland annat frånvaro av allvarlig brottslighet under vissa förutsättningar skulle kunna få en preventiv effekt på den enskildes benägenhet att begå allvarliga brott, eller agera på ett sätt som anses utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet. Minskad brottslighet är givetvis eftersträvansvärt men det hade i sammanhanget varit önskvärt med en tydligare analys kring sambandet och den evidens som bedömningen baseras på.

Svenska Röda Korset

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Martin Ärnlov".

Martin Ärnlov
Generalsekreterare